

DRAUGAS

PERIODICALS
January 16,
Vol. LXXXXX

THE LITHUANIAN WORLD-WIDE DAILY

TREČIADIENIS – WEDNESDAY, SAUSIO – JANUARY 16, 2002

NEWSPAPER – DO NOT DELAY – Date Mailed 01/15/02

UŽSIENIO LIETUVIŲ DIENRAŠTIS

4545 WEST 63rd STREET • CHICAGO, ILLINOIS 60629

TEL.: 773-585-9500 • FAX: 773-585-8284 •

WWW.DRAUGAS.ORG

Nr.10
Kaina 50 c.

JAV nacių medžiotojai siekia deportuoti įtariamą lietuvį

Čikaga-Vilnius, sausio 15 d. (BNS) — JAV Teisingumo departamentas, bendradarbiau su Lietuvos Generaline prokuratūra, pradėjo teisinę procedūrą, kuriomis siekiama atimti Amerikos pilietybę iš lietuvio Petro Bernotavičiaus, įtariamo dalyvavus žydų ir kitų civilių gyventojų žudynėse per nacių okupaciją Lietuvoje Antrojo pasaulinio karo metais.

Kaip pranešė JAV Teisingumo departamentas, Čikagos teisme pirmadienį iškeltame kaltinime teigiama, kad P. Bernotavičius, JAV pasivadinęs Peter John Bernes, 1941-ųjų vasarą tarnavo nacių paskirto Kupiškio karinio komendanto Werner Loew padėjėju.

79 metų P. Bernotavičius dabar gyvena Lockporte, Illinois valstijoje.

Teisingumo departamento kaltinime teigiama, kad P. Bernotavičius tiesiogiai dalyvavo suvarant pasmerktus belaisvius iš kalėjimo į egzekucijos vietas. Teisingumo departamento žiniomis, 1941-ųjų vasarą buvo nužudyta daugiau nei 1,000 Kupiškyje gyvenusių žydų vyrų, moterų ir vaikų.

Lietuvos Generalinė prokuratūra P. Bernotavičiaus veiklą ištirti 1999 metų liepą iškėlė baudžiamąją bylą dėl genocido ir karo nusikaltimų. Tačiau pernai bandė prokuratūra parengti tardymą šioje byloje sustabdė, nes iš užsienio valstybių, į kurias kreipėsi su teisinėmis pagalbos prašymais, bei Izraelyje įsikūrusios holokausto tyrimo organizacijos „Yad Vashem“ negavo medžiagos, kuri turėtų esminės reikšmės bylai.

Kaip sakė Generalinės prokuratūros Specialiųjų tyrimų skyriaus vyriausiasis prokuroras Rimvydas Valentukevičius, teisinės pagalbos prašymai apklausti galimus P. Bernotavičiaus nusikaltimus veiklos liudytojus bei surasti dokumentus buvo išsiųsti į Vokietiją, Kanadą, Prancūziją, Australiją, Rusiją ir Ukrainą. Gautuose atsakymuose P. Bernotavičiaus kaltės įrodymų nebuvo.

Lietuva taip pat prašė JAV

* Iš Vilniaus griežtojo režimo pataisus darbų kolonijos antradienį paleistas teismo skirtą bausmę (8 metų) atlikęs buvęs promaskvietiškos Lietuvoje veiklos kompartijos (LKP/SSKP) centro komiteto ideologinio skyriaus vedėjas Juozas Jermala-vičius. Pro kolonijos vartus išėjusį 61 metų J. Jermala-vičių pasitikio gausus būrys žurnalistų, jo buvusių bendražygių bei artimųjų, tarp jų — buvęs prosovietinio visuomeninio judėjimo „Jedinstvo“ vadas Valerij Ivanov. Paklaustas, ką veiks, J. Jermala-vičius sakė, jog „spręs istorinius uždavinius“. Rusijos pilietybę turintis nuteistasis ketina išvykti iš Lietuvos — į Maskvą arba Minską. Jis teigė dar neapsisprendęs, kur vyks, bet Lietuvoje tikrai neliks. „Kokia kaltė, jūs pažiūrėkit, ką padarė tie, kurie turi valdžią“, paklaustas, ar jaučiasi kaltas, ar būdamas kolonijoje suprato savo kaltę.

(BNS)

Teisingumo departamento Specialiųjų tyrimų skyrių apklausti įtariamą patį R. Bernotavičių pagal Generalinės prokuratūros pateiktus klausimus, bet gavo neigiamą atsakymą, aiškinant, kad jo byla netrukus bus perduota JAV teismui.

Amerikiečiai perdavė Lietuvai 1999 m. vykusio JAV pareigūnų pokalbio su P. Bernotavičiumi stenogramą, kurioje jis neigia savo darbą nacių karinėje komendantūroje Kupiškyje.

Lietuvos generalinės prokuratūros iškeltose byloje iš viso buvo apklausti 193 liudytojai. Dauguma apklaustųjų negalėjo nieko papasakoti apie konkrečius P. Bernotavičiaus nusikaltimus veiksmus, nors dalis iš jų žinojo, kad jis dirbo nacių komendanto padėjėju. P. Bernotavičiaus kaltės įrodymų nesėkmingai ieškota Lietuvos ir užsienio valstybių archyvuose.

Lietuvos generalinės prokuratūros specialiu tyrimų skyriaus prokurorai per pastaruosius 3 metus suteikė visapusišką pagalbą JAV Teisingumo departamento Specialiųjų tyrimų skyriaus pareigūnams, renkant įrodomąją medžiagą apie P. Bernotavičių Lietuvoje, bei dalijosi su jais informacija iš Lietuvoje tirtos bylos.

* Seimas atmetė prezidento Valdo Adamkaus veto Piliėčių nuosavybės teisių ir išlikusių nekilnojamojo turto atkūrimo įstatymo pataisoms, kuriomis apribojama savininkų teisė susigrąžinti jiems priklausantį nekilnojamojo turto natūra. Prezidentui abejonių sukėlė Seimo priimta nuostata panaikinti teisėtiems savininkams galimybę susigrąžinti natūra patalpas, kuriose gyvena nuomininkai, net ir tuo atveju, jeigu nuosavybės teisės į minėtas patalpas jau yra atkurtos. Valstybė tokiems savininkams turi išmokėti kompensaciją, o nuomininkams — leisti jas privatizuoti.

* Premjeras Algirdas Brazauskas mano, kad Lietuvai nereikalingas 7 metų pereinamasis laikotarpis dėl žemės ūkio paskirties žemės pardavimo užsieniečiams. „Jei syki nutarėme, kad stojame į Europos Sąjungą, turime laikytis bendrų nuostatų, kurios nustatytos ES narėms“, sakė A. Brazauskas. Deredamas dėl stojimo į Europos Sąjungą, Lietuva yra įsipareigojusi Europos Komisijai panaikinti apribojimus žemės ūkio paskirties žemės pardavimui nuo narystės ES datos. Tačiau Seimo Kaimo reikalų komitetas ir parlamentarių agrarininkų grupės atstovai siūlo atnaujinti derybas ir siekti 7 metų pereinamojo laikotarpio.

* Tik po 8 mėnesių tyrimo Vilniaus kelių policijos pareigūnai už šurkščių kelių eismo taisyklių pažeidimus nubaudė Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto pirmininką Rolandą Pavilionį 3,500 litų bauda. R. Pavilionis buvo kaltinamas keliais pažeidimais. Jis nepaisė eismą draudžiančio ženklų, nepakluso pareigūnų reikalavimui sustoti, lengvai sužalojo kelių policininką ir pasišalinio iš įvykio vietos.

(BNS)

Sausio 15 dieną Maskvoje susitiko Rusijos ir Lietuvos užsienio reikalų ministrai — Igor Ivanov (kairėje) ir Antanas Valionis. EPA-Elta nuotr.

Rusija nori Lietuvos garantijų dėl Karaliaučiaus ateities

Maskva, sausio 15 d. (BNS) — Rusijos užsienio reikalų ministras Igor Ivanov pagedauja, kad į Rusijos ir Europos Sąjungos (ES) dialogą dėl Karaliaučiaus srities ateities aktyviai įsijungtų Lietuva bei Lenkija.

„Mes manom, kad šis klausimas susijęs ne tik su Rusija ir Europos Sąjunga. Šiose derybose turi dalyvauti ir Lenkija bei Lietuva, nes jos derasi dėl stojimo į ES, nes jos turi bendrą sieną, ir šio klausimo sprendimas susijęs ir su jų interesais“, pabrėžė I. Ivanov Maskvoje po susitikimo su Lietuvos UR ministru Antanu Valioniu.

I. Ivanov teigė, kad Rusija sveikintų Lietuvos ir Lenkijos dalyvavimą šiose derybose, tačiau apgailestavo, kad ES kol kas pagedauja derėtis tik su Rusija.

Be to, jis pažymėjo nematęs „žymaus progreso“ derybose dėl Karaliaučiaus ateities. Šis klausimas buvo palieamas antradienį vykusiam I. Ivanov susitikime su Maskvoje viešinti Lietuvos UR ministru A. Valioniu.

„Mes pasirengę padėti Rusijai spręsti visas problemas, kurios gali iškilti Kaliningrado srityje“, sakė A. Valionis.

Rusija baiminasi, kad ekonomikai atsilikusi ir militarizuota Karaliaučiaus sritis, Lietuvai ir Lenkijai įstojus į ES.

* Socialinės apsaugos ir darbo ministerija siūlo vyriausybei pritariti Seimo socialdemokrato Algimanto Salamakino idėjai papildyti valstybines pensijas gaunančių asmenų sąrašą, įtraukiant į jį buvusių eilinių sovietinių partinių ir represinių struktūrų darbuotojų. Tokias pensijas gaunančių asmenų sąrašą papildytų maždaug 2,400 asmenų. Tai būtų Antrojo pasaulinio karo veteranų, kurie dirbo partinėse organizacijose arba atliko techninį darbą buvusiose sovietinės represinės, tokiose kaip NKVD, struktūrose. Valstybinės pensijos Lietuvoje kasmet išleidžiama daugiau kaip 200 mln. litų.

* Seimo narys liberalas Eligijus Masiulis siūlo panaikinti Valstybinę tabako ir alkoholio kontrolės tarnybą, o jos darbą perduoti Finansų ministerijai bei Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai. Savo pasiūlymą jis aiškina tuo, kad tarnybai skiriama daug lėšų, kurių nepateisina veiklos rezultatai. Jo žiniomis, tarnybai, kurioje dirba 19 žmonių, šių metų biudžetė skirta 1.1 mln. litų.

(BNS)

* Rusijos bei JAV verslovers „Jukos“ ir „Williams“ atnaujino diskusijas dėl galimų „Jukos“ investicijų į „Mažeikių naftą“, galimų ilgalaikių „Jukos“ paskolų Lietuvos susivienijimui, ilgalaikio naftos tiekimo Mažeikių naftos perdirbimo gamyklai pagal sąlygas, numatytas abiejų šalių susitarime pernai birželio mėnesį. Pirmadienį Talsoje (JAV), kur įsikūrusi „Williams“ centrinė būstinė, tuos klausimus aptarė „Jukos“ prezidentas Michail Chodorovskij ir „Williams“ vykdančysis direktorius Keith Bailey. Atstovai kol kas nekommentavo susitikimo rezultatų.

* Ruošiantis atnaujinti krovos darbus susivienijimui „Mažeikių nafta“ priklausantiame Būtingės terminale, bendradarbiaujant su specialistais iš užsienio, labai patobulinta jūrinės dalies plūdoro įranga ir paruoštos griežtesnės krovos darbų instrukcijos. Pasak „Mažeikių naftos“ direktoriaus varamzdyno ir terminalo operacijoms Glenn Emery, svarbiausias rūpestis yra garantuoti krovos darbų Būtingės terminale saugumą.

Krovos darbai Būtingės terminale buvo sustabdyti po lapkričio 23 d. įvykusios avarijos, kai trūkus povandeninei žarnai, į jūrą išsiliejo beveik 60 tonų naftos.

* Premjeras Algirdas Brazauskas tikisi, kad derybų atnaujinimams bendrovėms „Jukos“ ir „Williams“ pavyks susitarti dėl investicijų į Lietuvos naftos susivienijimą „Mažeikių nafta“. „Nuo pat derybų nutraukimo vyriausybės sakė, kad jos turi tęstis. Nežinau, ar mūsų balsas daug lėmė, bet labai gerai, kad abi pusės vėl susėdo prie derybų stalo“, pažymėjo premjeras.

* Opozicinės Liberalų frakcijos narė Dalia Teišerskytė neapibrėžtam laikotarpiui sustabdė savo narystę Lietuvos liberalų sąjungoje, tačiau iš Seimo frakcijos kol kas nesitraukia. Parlamentarė teigė esanti nusivylusi tuo, kas vyksta LLS pastaruoju metu.

„Aš esu be galo nelaiminga, nes skilo nepaprastai galinga dešinės jėga“, sakė ji. Kaip žinoma, gruodžio pabaigoje iš Liberalų frakcijos Seime pasitraukė 11 narių. „Aš svarstau visas galimybes — netgi išėjimą iš Seimo“, teigė D. Teišerskytė.

* Sostinės vicemerui Juozui Imbrasui dėl netikėto pasipriešinimo sutartai su prancūzų bendrove „Dalkia“ greičiausiai teks pasitraukti ne tik iš posto, bet ir iš miesto tarybos Liberalų frakcijos.

* Šiaulių miesto merė, socialliberalė Vida Stasionaitė, daugiau kaip mėnesį sirgusi, pirmadienį grįžo į darbą, o vietos politikai vėl prabilo apie netvirtą jos padėtį savivaldybėje ir Naujojoje sąjungoje.

* Bankrutuojanti Kauno acetatininių siūlų gamybos įmonė „Dirbtinis pluoštas“ su saviu gramzdina ir 468,000 eurų (apie 1.6 mln. litų) skolą Turto bankui, kuri susidarė dėl Finansų ministerijos valdininkų aplaidumo. Tai emė aiškėti Kauno apygardos teisme, į kurį kreipėsi Turto bankas, prašydamas „Dirbtinio pluošto“ turto įkeitimo Vilniaus bankui sutartį pripažinti negaliojančia. Jeigu teisma patenkins ieškinį, didelių nuostolių patirs Vilniaus bankas. Priešingu atveju kentės valstybės biudžetas.

(L.R., Elta)

Pasaulio naujienos

(Remiantis AFP, Reuters, AP, Interfax, ITAR-TASS, BNS žinių agentūrų pranešimais)

Deli. Indija antradienį pareiškė vis dar laukianti Pakistano veiksmų siekiant užkirsti terorizmui ir perduoti 20 Delio pareikautų įtariamų nusikaltėlių ir teroristų. Užsienio reikalų ministras Jaswant Singh pripažino, jog po Pakistano prezidento Pervez Musharraf pasisąžadėjimo sutruškinti islamo ekstremistus ir neleisti valstybei tapti tarptautinio terorizmo baze praėjo viso labo 3 dienos. Po gruodžio 13 d. tragiško išpuolio Indijos parlamente, kuriuo Deli apkaltino dvi Pakistane įsikūrusias Kashmyro separatistų gruputes, abi kaimyninės valstybės prie bendros sienos sutelkė gausias karines pajėgas. Kiek anksčiau Indija pareiškė, jog įmanomi visi veiksmų variantai, įskaitant ir karą, jeigu Pakistanas nesugebės susidoroti su radikaliais kovotojais.

Islamabadas. Pakistano policija, užsimojusi pažaboti ekstremistines religines gruputes, per pirmąsias keturias operacijas dienas suėmė daugiau kaip 1,900 aktyvistų. Šeštadienį kreipdamasis į visuomenę, Pakistano prezidentas Pervez Musharraf pranešė uždraudęs penkias ekstremistines organizacijas, tarp jų ir dvi gruputes, kurias Deli apkaltino surengus tragišką išpuolį Indijos parlamente.

Vašingtonas. JAV centrinės žvalgybos tarnybos (CIA) pareigūnai priešo prie išvados, jog įtariamasis teroristų vadas Osama bin Laden prasmuko pro jo Afganistane ieškancius JAV karius ir jūrą paspruko iš Pakistano teritorijos, pirmadienį pranešė „ABC News“. Tačiau CIA atstovė spaudai Anya Guilsher šį pranešimą nedelsiant paneigė. ABC pranešė, jog O. bin Laden pėsčiais sekantys CIA pareigūnai nusprendė, jog bin Laden iš Rytų Afganistane esančios Tora Boros slėptuvės paspruko greičiausiai pirmąją gruodžio savaitę, palikdamas tik į vaizdo juostą įrašytą kalbą. Televizija, remdamasi neįvardytais žvalgybos tarnybos pareigūnais, teigė, jog sučiuptas O. bin Laden rėmėjas tvirtino buvęs liudininku, kaip prieš išvykdamas į Pakistaną, „al Qaeda“ vadas visą valdymo kontrolę perdavė vienam iš savo pavaduotojų.

Kandaharas. JAV pajėgos netoli Kandaharo oro uoste įrengtos bazės aptiko slapto ginklų sandėlį, antradienį pranešė JAV kariuomenės kapitonas Daniel Greenwood. Ginklai buvo rasti už 300 metrų nuo oro bazės buvusiose pastatose ir tuneliuose, prie kurių pirmadienio vakarą buvo pastebėta septynių vyrų grupė. Įtartinus vyrus pastebėjusios JAV pajėgos nusprendė apieškoti aplinkinę teritoriją ir netrukus joje aptiko paslėptus ginklus, tačiau vyrai spėjo pasislėpti, teigė pareigūnai.

Vašingtonas. Amerikiečiai baigė naikinti pastatus ir olas didelėje „al Qaeda“ partizanų bazėje Afganistano rytuose ir ieško naujų taikinių šioje valstybėje, pranešė Pentagonas. „Kaip suprantu, mes sunaikinome likusius pastatus paviršiuje ir užvertėme visas olas, kad jomis nebūtų galima naudotis“, 100 dienų nuo karo pradžios sakė Pentagono atstovas spaudai, kontradmirolas John Stafflebeem. „Todėl, manyčiau, dabar laikas eiti ieškoti (taikinių) kitur“, pridūrė jis.

Groznanis. Sukilusios Čečėnijos vadas Aslan Maschadov kalboje, pasakytoje per pagrindinį radiją, kurios garso įrašas išplatintas tarp Čečėnijos gyventojų, griežtai apkaltino kai kuriuos savo buvusius bendražygius dėl tragedijos, kurią išgyvena respublika pastaraisiais metais. „Jeigu mes būtume atidėję štabų, frontų, šurų sudarymą, suvažiavimų šaukimą, būtume sukūrę savo valstybę“, pareiškė jis. Jo nuomone, buvusių Čečėnijos vadų nesutarimai ir konfliktai buvo svarbiausia čečėnų ginkluotų būrių nesėkmių kojoje su Rusijos kariuomene priežastis.

Maskva. Rusija, kuri per pastrečių metų trunkantį karą su čečėnų sukilėliais dėl taikos derėjosi vos dvi valandas, pirmadienį paskelbė, kad visi ryšiai buvo nutraukti maistinėms atsisiųsiams atiduoti ginklus. Rusijos kariuomenei, kuri antrą kartą įsiveržė į Čečėniją 1999 metais, kontroliuoja didžiąją respublikos teritorijos ir sudarė joje promaskvietišką vietos valdžią. Tačiau jokie politiniai veiksmai nebuvo vykdomi, todėl Maskva nesugebėjo regione atkurti taiką ir išspręsti pabėgėlių klausimą. Sukilėliai nuolat minomis sprogdina Rusijos kareivius, rengia jiems pasalas ir žudo promaskvietiškus čečėnų pareigūnus.

Vašingtonas. Karo su terorizmu negalima laimėti, kol Irako prezidentas Saddam Hussein liks valdžioje, ir JAV turi būti pasirengusios jį nuversti be kitų pagalbos, pareiškė JAV senatorius Joseph Lieberman, kuris grįžo iš vizito į Centrinę Aziją ir Afganistaną. „Saddam Hussein režimo keliama grėsmė Amerikos saugumui yra tokia aiški, rimta ir neišvengiama, kad net jeigu išvien su mumis nestos jokia kita valstybė, mes turime būti pasirengę veikti vieni“, sakė aukštas Ginkluotųjų pajėgų komiteto narys J. Lieberman, kuris 2004 metais gali dalyvauti prezidento rinkimuose. Per 2000 m. prezidento rinkimų kampaniją J. Lieberman buvo demokratų kandidato ir prezidentus Al Gore bendrininkas ir siekė viceprezidento posto.

Londonas. Didžiosios Britanijos princui Harry, prisipažinusiame, kad rūkė kanapes ir būdamas per jaunas vartojęs alkoholi, gali grėsti teisiniai veiksmai. Pasak bulvarinio laikraščio „The Sun“, pareigūnai pažadėjo elgtis su karališkuoju moksleiviu lygiai taip pat, kaip ir su bet kuriuo kitu asmeniu, tačiau jiems yra svarbiau išsiaiškinti, kas davė jam narkotikų ir alkoholio. Princas Charles po įvykių su alkoholiu bei narkotikais, kurie įvyko maždaug prieš pusmetį, kai Harry buvo 16 metų, nusiuntė princą į narkomanų reabilitacijos kliniką. Policija atsakė atmeti teisiinių veiksmų galimybę ir pirmadienį sakė, kad su Harry bus elgiama lygiai taip pat, kaip ir su bet kuriuo kitu paaugliu.

Strasbūras. Liberalų demokratų vadas Pat Cox antradienį per trečiąjį rinkimų ratą buvo išrinktas naujojo Europos Parlamento pirmininku. 49 metų airis pažadėjo padidinti šios vietnintėlis tiesiogiai renkamos Europos Sąjungos institucijos svarbą.

KALENDORIUS

Sausio 16 d.: Honoratas, Jovaras, Marcellis, Norgailas, Norgailė.
Sausio 17 d.: Sv. Antanas, abatas; Beatričė, Dovanis, Ezerė, Kalnius, Leonile, Vėjuna, Vilda.

ISTORINĖ PATIRTIS IR „BUVUSIŲ“ SIELVARTAS

Vytautas Volertas

Savisauga yra asmens, visuomenės ir valstybės gyvenime būtinas rūpestis. Reikia žvalgytis ir stebėti, ar neatsėlina nelaimė, kurios būtų galima išvengti, anksti ją pajautus. Savisauga nėra baimė, tik tvarkingumo dalis. O baimė stokoja išminties, nes ją iššaukia perdėtas jausmingumas.

Lietuvos kaimyno Rusijos atkreiptas į mus dėmesys per daugelį šimtmečių ne tik stokojo gero kaimyniškumo bruožų, bet ir pasižymėjo skriauda. Carai raštą draudė, statiatikiams tapti vertė, į Sibirą pėsčiomis varė, mokslus baigusiems neleido Lietuvoje įsidarbinti. Bolševikinė Rusija (nors ji pasivadino SSSR, bet vis tiek liko Rusija, tik tarsi Azijos veidų prisimaišiusi) bausi prisiminti. Tai Lietuvon įsiveržusi masinė jėga tik niekinti ir naikinti. Tada jau ne tik Sibiras tapo kasdieniniu siaubu, bet įsisiutėję nepaslepia ir net neslepia žudymus. Baisi bolševikinė Rusija. Tik savo konvulsijų metu leido sumindioti, įbaugintai „liaudžiai“ atskivėpti.

Vladimir Putin Rusija, netvarkos, carų ir komunizmo diktatorių išvarginta bei sumaišyta, yra ir dar ilgokai liki nesuprantama pati sau ir pasauliui.

Istorinė patirtis Lietuvai, didžiulės Rusijos kaimynei, trukdo Rytuose įžiūrėti iš nedraugiškumo staiga gimusių nuosidūmą. Juk ir šiandien dar yra labai jautrūs įskaudinimo randai. Todėl atsargumas yra pirmenis už atvirumą. Štai atidžiai stebime, kas ten vyksta, klausomės, ką ten kalba, speliuojame, ką ten galvoja. Galime (ir turime!) oficialiai ir diplomatiškai šypsotis, tačiau netolima praeitis mūsų nepali ka.

Yra keista, kad socialdemokratija, Europoje taiki sistema, visais laikais Lietuvoje keldavo nerimą. Ji būdavo rišama su pataikavimu Rusijai, caristinei ir komunistinei. Šis nerimas mūsų nepalieka ir šiandien. Ar galima užmiršti įtarumą, kad šiuo metu Lietuvos vyriausybė vadovaujančių socialdemokratų kalbos ir kai kurie jų veiksmai (bei kalbos ir išsitarimai jiems artimų veikėjų) nerimą kursto iš naujo? Prisideda ir ištisa eilė kitokių įvykių.

Štai Lietuvos premjeras Algirdas Brazauskas, socialde-

mokratų pirmininkas, oficialiame susitikime su Vakarų verslininkais turėjo šiems svečiams atskleisti investicijų sąlygas Lietuvoje ir pakviesti juos investuoti. Tačiau jis pasakojo apie sovietinių laikų pramonines pergalės Lietuvoje, ypač kai jis buvo svarbus komunistų partijos pareigūnas. Prieš kelerius metus, būdamas Lietuvos prezidentu, A. Brazauskas dėstė tą pačią pasaką Japonijos bankininkams ir investuotojams. Kiek ramybės rasime šiame įvykyje, kai premjeras žavisi buvusiais, labai sunkia ir pragaistinga, okupacija?

Premjero patarėjas A. Juozaitis paskelbė straipsnį, šlovinantį teroristą Osama bin Laden su džiugavimu, kad „Osama bin Laden kerta Vakarų „ateistinė“ civilizacijai visuose pasaulio kampuose“. Premjeras savo patarėją perspėjo ir A. Juozaitis žadėjo būti atsargus, tačiau „Respublikos“ laikraštyje pareiškė, kad buvimas atsargusiu jo pažiūrų nekeis. Taigi premjero patarėjas viešai pasisako prieš oficialią valstybės politiką ir lieka savo pareigose. Be to, šis patarėjas nuolat kalba prieš ES ir NATO, kur Lietuva tikisi didesnio saugumo.

Idomi yra Seimo narių grupė (J. Veselka, M. Pronckus, S. Dmitrijevas ir V. Orlekovas), savo pareiškimais taip pat prieštaraujanti Lietuvos valstybės linijai, aktyviai ginanti Baltarusijos Lukašenka valdžią. Mat Lukašenka, nemėgstas demokratijos ir Vakarų, yra prieš Rusiją nuolankiai suklupęs komunizmo palikuonis.

Iš Izraelio į litvakų kongresą Lietuvoje atvykęs E. Zuroff tarp kitų piktų kalbų pasiūlė „uždaryti valstybės kromelį“, t.y., likviduoti Lietuvos nepriklausomą valstybę. Šalia jo sėdėjęs Kovo 11 Akto signataras E. Zingeris visiškai nereagavo. E. Zingeris, buvęs Seimo narys, žinomas visuomenės ir politikos veikėjas, be to, kūrėjas, galėjo bent kiek pasikraipyti ir pakosėti, tokią bjaurią frazę išgirdęs. Bet jis liko ramus. Ar „kromelio uždarymas“ E. Zingerio nebaugina? Ar jam yra tas pats, jei toj vietoj atsidarys kitas „kromelis“, gal rusiškas?

Buvęs kolokio pirmininkas V. Velikonis, dabar Seimo narys, dalyvavo buvusių SSSR kareivių, strybų ir KGB agentų sueigoje ir joje koneveikė

2001 m. lapkričio 27 d. Lietuvos ambasadoje Washington, DC, įvyko priėmimas, ruoštas LR ambasadoriaus Vygaudo Ušacko ir Lenkijos amb. Przemyslaw Grudziński. Priėmimo dalyvavo ir svečiai iš Lietuvos — LR Gynybos viceministras Povilas Malakevičius, LR Gynybos ministerijos NATO departamento dir. LTC Romualdas Petkevičius. Iš kairės: Lietuvių Respublikonų federacijos atstovė NATO reikalams Washington, DC, Audronė Pakšienė, JAV LB Tarybos pirm. Regina Narušienė, viceministras P. Malakevičius, dir. Romualdas Petkevičius, Lietuvių Respublikonų federacijos vicepirm. dr. Mykolas Pakštys.

Lietuvos nepriklausomybė, ES, Amerikos imperialistai. Jo partijos vadovybė (G. Kirkišas, Č. Juršėnas, A. Brazauskas), šiam įvykiui iškilus aikštėn, V. Velikonio neįspėjo, tik išsitarė, kad ten jis reiškės savo nuomone, ne partijos. Taigi Lietuvos priešai socialdemokratų partijai tinka.

Lietuvos televizijos komentatorius ir žurnalistas A. Čekuolis „Į Laisvę“ fondo studijų dienos kalbėjo apie teigiamą Antano Sniečkaus vaidmenį Lietuvos gyvenime. Žinoma, klausytojų reakcija buvo neigiamą.

Šie Lietuvos spaudoje užtikti incidentai vyko kelių mėnesių laikotarpyje. Jie nėra per metus metus tyčiomis surinkti, kad ką nors kompromituotų. Tai natūralūs minėtų asmenų veiksmai ar pasisakymai, drumsčiai ramybė. Jei į juos kreiptume rimtą dėmesį, turėtume nuleisti rankas ir nuogąstingai bei nuolankiais veidais atsisukti Maskvos pusėn, kur jau seniai įsisitebeiliję spokso kai kurie Lietuvos valstybės oficialūs asmenys. Tačiau suprantame, kad tai vien buvusį ir, deja, dar esamų raudonų didikų ilgesys jiems šviesios praeities.

Pirmiausia — Lietuvai nereikia nei raudonų, nei baltų didikų. Jai reikia vadovaujančių darbuotojų, kuriuos šioje painioje padėtyje laikytume ne didikais, bet pasiaukojančiais žmonėmis. „Buvusių“ ilgesys Lietuvoje egzistuoja ir „nebuvusius“ jie mažai džiugina. Bet ir begėdasna. Baimė nuplauks srove tolyn kartu su kompartijos kruvina praeimi.

(Čia neapbendrinama, kad visi „buvusieji“ Lietuvai yra nepalankūs. Tai tik nedidelė

humanitarinių disciplinų sritys.

Priimta teisinė bazė, mokslo ir studijų įstatymas ir 2000 metais aukštojo mokslo studijų įstatymas. Taip pat tais metais buvo sukurta binarinė aukštojo mokslo sistema sušildanti iš universitetų ir regioninių daugiašakių, neuniversitetinių mokyklų-kolegių. Jų tinklas plečiasi. Šiais metais įkurtos dar septynios kolegijos. Iš jų trys valstybinės.

Tačiau dar nėra suformuluota mokslo strategija. Tai sunkus uždavinys ir tai, ką mes čia dabar susirinkę darome, irgi tarnauja šiam tikslui. Turime pripažinti, kad dar nesugebame tinkamai panaudoti mokslo šales poreikiams. Šiandieninė mokslo institucinė struktūra nėra optimali, todėl reikalinga ją reformuoti. Aukštojo mokslo finansavimas nepakankamai susietas su veiklos efektingumu. Jis daugiau siejamas su liktinumo principu: pernai metais buvo tiek, šiais metais truputį daugiau, ir t.t. Tokia metodika ne-

„BAYER“ RINKA

„Bayer“, Vokietijos chemijos konglomeratas savo veiklą sukoncentruos ties pelningiausiais sveikatos apsaugos ir agrochemijos padaliniais ir atsisakys nuo chemijos bei polimerų gamybos.

„Bayer“ buvo priverstas peržiūrėti savo farmacinę strategiją, kai praėjusį mėnesį buvo išimtas iš apyvartos baikalas (Baycol), vaistas skirtas padidėjusiam cholesterolio kiekiui kraujyje mažinti, kuris nusinešė 50 žmonių gyvybes.

Baikalas, už Amerikos ribų žinomas „Lipobay“ pavadinimu, praėjusiais metais atnešė 1/4 viso „Bayer“ farmacinių pelno. Per paskutinį dešimtmetį pagal pardavimų dydį kompanija nukrito iš 10-tuko į 15-tuką.

„Bayer“ sakė, kad rugsėjo pabaigoje tiksliai susitarti dėl dviejų kompanijų pirkimo sąlygų — tai „Schering“ (vokiečių grupės) ir „Aventis“ Crop Science“ iš „Aventis“ (prancūzų-vokiečių grupės). Tikimasi, kad šių farmacijos kompanijų išsigijimas „Bayer“ agrochemijos srityje pakeltų iš šeštos į antrą vietą po „Syngenta“ (anglų-šveicarų grupę).

Daugelis apžvalgininkų laukė daug radikalesnių poslinkių „Bayer“ sveikatos apsaugos srityje, nes „Bayer“ akcijos krinta — per 12 mėnesių nukrito iki 31,30 svarų sterlingų. Akcijos nukrito 28 proc. po to, kai buvo iš apyvartos išimtas baikalas.

54 metų amžiaus Werner

jų dalis, o kiti stengiasi kurti gyvenimą su visais gyventojais bendradarbiaudami.)

skatina efektyviai dirbti.

Menkas yra Lietuvos mokslininkų dalyvavimas tarptautinėse programose. Ši veikla nėra susijusi su nenoru dalyvauti, o daugiau rišasi su skurdžia finansų, aparatūros ir įrangų būkle. Dažnai mūsų institucijos gauna atmetas projektų paraiškas, nes jų aparatūra netinkama dalyvauti vykdomose programose. Mes turime problemų su mokslo bazės atnaujinimu. Tai mūsų netenkina. Bet mokslo bazės atnaujinimas yra kritiškas.

Kas link dėl mokslo programų, mes manome, kad dar neįvertinamas geras aukštojo mokslo prieinamumas. Pas mus šiais metais yra priimta pirmą kursą 26,000 studentų. Iš jų pusė yra valstybės apmokami ir kita pusė apsimoka patys. Čia susiduriame su didele problema. Jeigu kas nors nepateko į valstybės finansuojamą vietą, kadangi pritrūko konkurse kelių taškų, gabus ir talentingas vaikas nepatenka į aukštąjį mokslą, nes šeima

Ką veiksime šiais metais?

Be abejo, vėl pirmaus politika, ir darysime taip pat, kaip ir praėjusiais metais. Prisiminti grįžkime į „Draugo“ pirmąjį puslapį. Vargu ar rasime bent vieną, kuriame nebūtų minima NATO. Dešimtimis kartų čia buvo kartojami Vakarų Europos, JAV politikų, visuomenininkų, žiniasklaidininkų pasisakymai apie Lietuvos galimybes šiais metais būti pakviesti į NATO. Vieni tyliau, kiti garsiau; vieni atsargiau, kiti drąsiau, bet visi tikino mus, o mes — vienas kitą, kad lapkričio mėnesį Prahoje natininkai Lietuvą pasisodins į Briuselio sostą pačioje NATO gen. sekretoriaus George Robertson dešinėje. ALTO, JAV LB vadovai džiaugėsi savo posėdžiais, spaudoje garsinosi juose surašytomis nutarimais, gyrėsi Vilniuje — žygiui į šią svarbiausią Lietuvai tarptautinę sąjungą kelias išgrįstas. Šiek tiek suabejojusiems girnapusę po kaku rišo: girdit jus, net ir pats Putin sakė nebesipriešinsis? ALTO 61-masis suvažiavimas rezoliucijomis gyrė savo vadovus už sėkmingą veiklą, sveikino JAV Kongreso atstovus, priėmusius „Laisvės sutvirtinimo aktą“ ir tokiu būdu pasisakiusius už tolimesnę NATO plėtrą bendru vardikliu.

O vis dėlto ne visi išsigando tos „girnapusės po kaku“, ir nedaug kas grąžbyliams tikėjo. Juk niekas iš jų Lietuvai nė vieno, bent šiek tiek tikresnio, žodelio nepasakė. Metų pabaigoje ALTO taip labai pradžuginusį „Laisvės sutvirtinimo aktui“ JAV Senatas net tvirtai per ausį plojo. Užteko tik vieno senatoriaus, respublikono John Warner pasipriešinimo, ir akto svarstymas buvo sustabdytas bei pareikalauta NATO plėtros klausimą spręsti ne visoms kandidatėms viena bendra rezoliucija, bet kiekvienos tinkamumą bei pasirodymą nagrinėti atskirai. Va, ir pasirodė visų tų liūliavimų tikrovė, pagrindiniam mūsų atramos mūre.

Kūjų į jį trenkė ir Maskva, kurios Vašingtonas dabar ypačingai paiso, net čečėnų laisvę parduoda. Neseniai Vilniuje viešėjęs Rusijoje labai įtakingas politikas, buvęs premjeras, vos Putin kedės Kremliuje nepaglemžęs jo varžovas, Jevgenij Primakov, viešai pareiškė nenorį, kad Lietuva ši

pernai metais buvo šioks toks finansavimo pakilimas — jautėsi lyg ir postūkis link ilgalaikio finansavimo, tai dabar jau yra abejonių. Nuo čia sėdintių žmonių daug priklausys, kiek mes sugebėsime parodyti politinę valią tą finansavimą šiek tiek pagerinti.

Finansavimas dar vis per menkai siejamas su mokslo ir studijų institucijų veiklos kokybe. Kokybės uztikrinimo sistema dar nėra efektyvi. Mes esame numatę pasitelkti išoriniam vertinimui užsienio ekspertus, sukurti sistemą, kuri nuosekliai, periodiškai, bet nebūtinai kas metais, mokslo institucijų veiklą ekspertuotų. Be abejonės, vidinis auditas ir kontrolė yra svarbūs ir tam teisinė-normatyvinė bazė jau sukurta. Bet ta sistema dar iki galo neveikianti. (B.d.)

MOKSLAS LIETUVOJE: SIEKIAI IR PROBLEMOS

Lietuvos respublikos Seimo ir JAV Lietuvių Bendruomenės mokslininkams reikalams darbo grupės posėdis, įvykęs Lemont, IL, Pasaulio lietuvių centre, spalio 9-10 d.

Nr.3 Paruošė: dr. Stasys Bačkaitis

Savo įžanginiame žodyje jis sakė, kad mokslas ir technologija yra tas lokomotyvas, kuris gali visuomenei suteikti socialinės raidos pagreitį. Prieš pradėdamas savo pranešimą, ministras dr. Monkevičius iškėlė posėdžio dalyviams jo atvežtą Lietuvos mokslo ir technologijų Baltąją knygą. Jis paminėjo, jog šioje knygoje Lietuvos mokslo bendruomenė bando įvertinti visas pasaulio mokslo ir technologijų vystymosi tendencijas ir jų poveikį Lietuvai, numatyti kokios gali būti technologijų plėtros kryptys ir kurios iš jų būtų naudingiausios krašto poreikiams. Šiuo metu tai diskutuojama vyriausybėje ir bandoma nustatyti, kokias

struktūras reikia sukurti jų parėmimui.

Ištraukos iš ministro pranešimo

Pirmiausia reikia paminėti, jog buvusi mokslo sistema tarnavo sovietų poreikiams, centralizuotai ekonomikai, ir didelės imonės. Ji buvo valdoma iš Maskvos. Atgavus nepriklausomybę, Lietuvos mokslas buvo orientuotas tarnauti jaunos valstybės interesams. Tuo laikotarpiu buvo daug pakeista, daug sukurta. Įsigaliojo trijų pakopų sistema, atitinkanti daugelio Vakarų kraštų sistemas, atnaujintas mokomų dalykų turinys, ypač socialinių mokslų ir

LR Seimo ir JAV LB komisijos priėmimo „Seklyčioje“, Čikagoje, metu. Iš kairės: Dalia Kuodytė, dr. Stasys Bačkaitis, prof. Vytautas Ostasavičius, Jurgis Razma, Albinas Smolinskas, prof. Vyginis Gontis, Andrius Avizius.

SAUSIO TRYLIKTOJI

Rasa Tamkutonytė-Avellino, vos prieš metus atvykusi į Philadelphia, įsijungė į lietuvišką veiklą (jos sūnelis lanko lit. mokyklą). Rasa yra nepaprastai maloni ir šviesi asmenybė, viena „Bendruomenės balso“ radijo valandėlės vedėjų. Š.m. sausio 13 d. ji per radiją pateikė šią programą:

„Šiandien sausio 13-oji: liūdina, pilna gaudžių, baisių prisiminimų diena...“

Rytuos aušra, o žemė šuoliu kėles, Nors sutemos klajoj dar dirvonais ir keliais. Bet kas užgniaus tikėjimą! Ar sutemos? Sešėliai? Tikėta jau, kad laisvė prisikels.

O atėjūnai telkėsi, dar ruošė naują kirtį Mūs laisvės ilgėsiu niūrių dienų šiuos — „Šiandien ar niekada“, „užteks iš lėto mirti“, Skambėjo žemė mūs visoj.

Tauta žinojo, kad atiduos, už laisvę viską, Bet atiduodama valstybę atstatys. (Kazys Sabulis „Ejo savanoriai“)

Mirtis primena, kad visi žmonės jai vienodi, visi lygūs — nueinančio ir ateinančio pasaulio jungtis. Mūsų ateitis — gimstantys; praėjus — smėlio kalneliuose atgulę žmonės. Be praėjusios nėra istorijos, o be istorijos nėra tautos.

Televizijos bokštas, iškylęs virš Vilniaus, dabar mums primena likimo pirštą. Mūsų visų žvilgsniai vakaro migloje ar ryto aušroje ieško dangų reziančios adatos, iš po kurios, rodos, ir sklinda Laisvės melodija, malda, giesmė...

Niekuomet nesustojanti laiko versmė nusineša i nebūtį viską, kas laikina ir nereikšminga. Tačiau jina nepajėgė išbraukti iš žmonių atminties tų akimirkų, kurios tapo nemirtingumo simboliais, įprasminančiais amžinąjį Gėrio ir Blogio kovą. Tokiomis akimirkomis visada iškyla hamletiškas klausimas: „būti ar nebūti?“

1991-ųjų sausio 13-oji patvirtino: mes būsim!

Lietuvos nepriklausomybės priešai taikė tiesiai į širdį. Buvo šaudoma i laisvą žodį, i lietuvišką kalbą. Vėl, kaip ir knygnešių laikais, sunkūs sveitimišalių batai, pirmiausia trypė laikraštį, žurnalą, knygę, nes iš jų sklido: „Ir šviesa, ir tiesa“.

Vartant vėjais ir dūmais kvėpiančius istorijos puslapius, žmonių liudijimus, dar kartą įsitikini, kad tame gyvenimo tarpsnyje abejingų nebuvo. Nebuvo ir stovinių nuošalyje. Tūkstančių tūkstančiai dabar tyliai bei ramiai, bei tauriai ir oriai taria:

O aš ten buvau! O aš ten mačiau!... Taip sakau ir aš.

Lietuva gedi savo didvyrių. Nepriklausomybė pareikalavo aukų — beginklį gyventojų, savo kūnais gynusių Lietuvai ir jos laisvę gyvybiškai svarbius objektus.

Loreta Asanavičiūtė, su-traiškita tanko, — mano metu. O aš tuo metu, savo įsčiose nesiojau naują gyvybę, troškau ramybės ir laisvo oro, lietuviško oro. Kartu su visais raudojau ir meldžiau Dievą, kad mano vaikelis ateitų i šį pasaulį ir išvystų saulę laisvoje Lietuvoje, tokioje, kokioje gimė mano tėvai. Ašaros riedėjo skruostais, buvau prilipusi prie televizoriaus, ach, kaip

baisu, apie 2 val. nakties pranešė, kad viena tankų ir šarvuotų kolona nuvažiavo Karoliniškių link, kita pasuko Vingio parko link, kas bus toliau?

Televizijos informacijos redakcijos redaktorė Eglė Butėlytė vis dar ekrane, susijaudinusi veidu ir štai paskutiniai nerišlus diktoriaus šūksniai: „Mes esame, mes dar čia. Jie daužo studijos duris“. Ir vaizdas ekrane staiga nebeaiškus, kažkas baisaus ir neįtikėtino, ginkluoti vyrai, rusiški keiksmai, trenksmai, tamsa ir tyla, baisesnė už trenksmus. Staiga Kaune įsijungė sirenos, spengė ausys iki beprotybės, pajutome kažkokį atėjusį karo siaubą. O Viešpatie, nejaugi taip ir liksime už geležinės raudonos sienos, skiriančios mus nuo viso pasaulio...

Ir prabilo mano gimtas miestas Kaunas, išgelbėjęs mus tą naktį, ir dar kitas naktis, nes blogio tarnai bijojo viešumos. Jie tikėjosi pasmaugti mus išsų, kad pasaulis nespėtų išgirsti pagalbos šauksmo. Lietuvą meldėsi ir giedojo, prašydamas šebuklo.

Vėliau per Kauno televiziją mes išvydome vaizdus, panašius i skerdynes, sužeistus žmones, kitus išsigandusius, ieškančius savo dingusių artimųjų.

Ir štai vaizdas liginėje: rodo merginą, kažkokios keistos žaidžios ant jos viso kūno, tarsi iš siaubo filmo, koks nors milžiniškas pabaia būtų ją perdrėskęs. Ji labai išsigandusi, bet dar kalbėjo kažką, ir štai ji drebančiu balsu sako žodžius, kurie ir sustingo jos lūpose: „Daktare ar aš dar gyvensiu?“

Tai buvo paskutiniai 23 metų merginos žodžiai. Tanko pervaziuotas Loretos likimas buvo nulemtas. Jos širdis liginėje teplakė vos keletą valandų.

Dabar aš galvoju, o gal ir ji šiuo metu turėtų gražią šeimą ir džiaugtųsi savo vaikais, bet, deja, jai neteko patirti, ir kitiems 12 aukų neteko išgyventi laisvės džiaugsmo.

Apverčiau kiekvieną žuvusį. Peilis mums susmigo visiems i krotinę. Šūviai sudraskė mūsų tariamą ramybę. Lietuva, kaip niekad, vieninga ir bebaimė, vėl išryškėjo jos drąsa, nepalaužiama valia, susitelkimas, santūrus išdidumas. Tautą vienijo nuoširdi malda už žuvusiuosius ir neapsakoma pagarba. Žemai lenkiamas galvas tiems, kurių pasiaukojimas po rūškanu žiemos danguimi, pučiant žvarbiam sausio vėjui, spiginant šalčiui nepraejo veltui.

Žvelgdami i liepsną, mes akimirksnį pamirštame save ir susiliegame su praeitimi. Mes pajuntame šio pasaulio trapumą, daromės geresni. Sušildyta mūsų dvasios ir širdies liepsnos, nurimsta ir vėl, žinodama, kad ji dar gyva mūmyse.

Tenelieka mūsų mažytėje, bet tiek kančių ir skausmų patyrusioje Lietuvoje nė vieno pamiršto kapo, nė vieno nepirsiminto žuvusiojo. Mes turime tik vieną, tačiau esminį privatumą — mes esame žmonės, turintys protą, dvasią ir dorovę. Žmogus gali daug pakelti ir visad randa išeitį, jei tik išlieka žmogumi. Jeigu iškilsime žmonėmis, mūsų niekas neįveiks.

Seni žmonės sako, kad, kiekvienam gimus, užsideda sava žvaigždėlė ir dega — vienų ilgiau, kitų trumpiau, vienų ryškiau, kitų blankiau, o tada mūsų visų laukia kelionė, pasakutinė naktinė kelionė i tamsą užsiklojusią stotį...

Barikados ant Žvėryno tilto, saugančios privažiavimą prie Aukštųjų mokyklų tarybos rūmų 1991 m. sausio 13 d. V. Gulevičius (Elta) nuotrauka.

PAGARBI SAUSIO 13-TOJI

Lemonte, PLC, įsikūrusi šeštadieninė Maironio lietuviška mokykla kasmet gaushė, joje jau vos ne 400 mokinių. Sausio 12-tą visi atėjo pasipuošę tautiniais drabužiais. Rytą, sekmadienį, Sausio 13-liktoji, ir mokykla nori ją paminėti, sako man istorijos būrelis „Geležinis vilkas“ vadovė — mokytoja Gražina Sturionienė. Minėjimas, — pusę pirmos Pal. Jurgio Matulaičio misijos bažnyčioje, kviečių užėiti, primena. Suprantu, čia viskas jos pastangomis. Tokie renginiai Sturionienei daugiausiai „prie širdies“, ir dar maloniau, kad su ja kartu visa mokyklos vadovybė ir jį lankančių vaikų tėvai. Bendras tikslas — lietuvių, jaunimo tautinis auklėjimas juos visus čia suveda.

Svečius sodiname šonuose, pirmose eilėse, paaiškina man kita minėjimo tvarkos darbuotoja. Atsisėdus kairėje pusėje. Mokytojų — visos moterys — lydimi, skyrus po skyrus, mažieji pirma, suėina mokiniai ir tvarkingai susėdę i suolus. Paskui juos ateina programos atlikėjai — deklamatoriai, skaitovai ir dingsta iš mano akiračio už skoningų altoriaus pakylės papuošalų. Dar ne visi. Gale sėdinčiųjų savo eilės laukia kiti programos atlikėjai. Misių bažnyčia pilna tautiškais drabužiais pasipuošusių jaunimo, susirinkusio čia pagerbti dėl Lietuvos laisvės žuvusių didvyrių. Visų jų giedamas, nuaidi Lietuvos himnas. Stebėjau — jo žodžius moka ir aiškiai taria net patys mažiausi.

„Laisvėjame“, — Živilė Gedrimaitė ir Viktorija Biskytė melodringai deklamuoja. Kestutis Genio eileraštį.

„Šiandien mes susirinkome prisiminti Lietuvos gedulingą ir tragišką istorinę dieną. Ji lėmė posūkį Lietuvos istorijoje, ji lėmė posūkį nuo kančių, nuo tremčių, nuo ašarų, vargų... Ar buvo įmanoma tą sausio tryliktoją gyvomis barikadomis atlaikyti Raudonąją armiją, ar buvo įmanoma laimėti prieš nenugalimus? Pasirodė — įmanoma. Įmanoma ne ginklais, ne jėga, bet stebuklinga drąsa, vienybė, gilia meile brangiai Ropintojėli žemei...“ — Per garsią kalbą po bažnyčią sklinda Maironio mokyklos mokinių jautrus žodžiai. „Geležinio vilko“ istorijos būrelio nariai — Audrė Kapačinskaitė, Julija Vallee, Antanas Petkus, Lina Poskotimaitė, Gediminas Janušauskas, Žiba Šaulys — vienas po kito atkuria tos neumiršamos nakties šūrių istoriją. Gediminas Janušauskas ją baigia tokiais žodžiais: „Šiandien mes tariame am-

žiną atilsi jums, kritusiems didvyrių mirtimi... Šiandien visa Lietuva lenkiasi prieš jus ir užkloja jūsų iškovota laisvę... Mirdami, jūs tarėte Lietuvai ir, tą žodį nusinešę i amžinybę, padėjote ji prie Dievo kojų...“ Gediminui Janušauskui skaitant baigia muosius žodžius, prie altoriaus pakylėje įrengto įvaizdinio Televizijos bokšto eina jo garbės sargyba: mažieji — Raimundas Čepelė, Greta Reinytė, Mantas Naris, Ariana Žliobaitė, Tomas Čyvas, Aleksa Rugienytė. Mergaičių rankose po gelytę, berniukų — po žvakutę. Gediminui pamažu tariant žuvusiųjų vardus, taip pat su žvakutėmis bei gelėmis rankose poromis ateina vyresnieji ir pusrūčių sustoja šonuose garbės sargybos. Mokytoja Jūratė Fisher, palydima mokinių, jautriai gieda maldą „Vėlinių vakaras“. Vyresnieji poromis eina ant altoriaus pakylės, prie keturiolikos žuvusiųjų įvaizdinių kapų — žuvimo vietų ir padeda gėles, žvakutes. Vaizdas įspūdingas, širdį veriantis, jautrus.

Paskutinę žvakutę padėjus, minėjimas baigiasi. Gediminas Janušauskas visiems dėkoja. Susikaupęs Maironio mokyklos jaunimas eina iš bažnyčios. Tas mažytis berniukas su žvakute rankytėse labai rimtai saugojo televizijos bokštą, taria šalia manęs stovinčiai minėjimo stebėtojai. Tai mano sūnus, dar ne daug tos istorijos jis žino, supranta ir mažai suvokia, kas čia darosi, tačiau koks nors įspūdis liks, o kol kas to ir pakanka, ištaria berniuko mama. Ir aš jį tegaliu tik priartinti. Kol kas to ir pakanka. Mokykla šį savo uždavinį atliko šaukiant.

Kuklus šis minėjimas, tačiau jį stebėjusiems įspūdis lieka. Manau, kad panašūs renginiai buvo suruošti i kitose šeštadieninėse mokyklose. Išėjus lietuvių jaunimas vedamas geru keliu. O kažin ar tokie minėjimai vyksta mokyklose Lietuvoje? Daug čia girdim apie pamokas, apie holokoust, bet kažkaip dar neteko spaudoje skaityti apie mokyklose ruošiamus sausio tryliktoją, partizanų, 1941 m. sukilimo kovose žuvusiųjų minėjimus. Gal kažkaip praslysta nepastebėti? Nesinori tikėti, kad jų visiškai nebūtų. Juk kiekvienais metais žiniasklaidoje plačiai nuskamba Televizijos bokšto gynybų pagerbimas sostinėje; jie prisimenami, paties prezidento apdovanojami ordinais, medaliais, atlyginami už toje tarnyboje praleistą laiką. Nors šiais metais spauda užsiminė ir apie jų nusiskundimus. „Lietuvos rytas“ (2002 sausio 11 d.)

Edmundas Ganusauskas plačiu straipsniu nagrinėja vieno bokšto gynybų savanorių, Šaulių sąjungos nario Lisandro Doudos priekaištavimus Lietuvos valdžioms, per vienuolika nepriklausomybės metų nesugebėjusius įvertinti bokšto apsaugos savanorių tarnybos narių nuopelnų ir už tai jiems atlyginti. Tačiau prezidentas dar ir šiais metais sausio tryliktoją bene 200 bokšto ir Seimo gynybų apdovanojimo ordinais bei kitais pasižymėjimo ženklais. Kai kurie tų įvykių dalyviai bei liudininkai įžūri ir skirtumų tarp tikrųjų gynybų ir tarnybinių savanorių, kurie kažkur dingę, vos sovietų tankams pasirodžius, tačiau atlyginimų reikalavo, juos gavo ir dar kažko nori. Čia irgi nieko nuostabaus. Tokių niekada nestigo, ir dabar minėjimuose jie skaisčiausiai žiba, aukščiausiais ordinais dabinaisi. Tad gal dėl to, o gal ir dėl kitų priežasčių jau pasigirsta siūlymų tų minėjimų nebeuvesti. Taip pradeda kalbėti net žuvusiųjų artimieji. Apie tai šiemet prabilo prie televizijos bokšto tanko sutraikytos Loretos motina Stasė Asanavičiūtė. Turbūt mažai kas su tokiu siūlymu sutiks, bet visiems rūpi, kad minėjimai atspindėtų tik tikslą, kuriam jie skirti, nes dažnai jie panaudo-

NEW YORK, NY

PRISIMINTOS IR PAGERBTOS SAUSIO 13-TOS NAKTIES AUKOS

Visur, kur tik yra didesnis ar mažesnis lietuvių visuomenės telkinys, vargiai nors viename iš jų, Sausio 13-toji būtų tyliai ir nepastebėtai praslinkusi.

Brooklyn, NY, ta kruvinoji Lietuvos valstybės data, LB NY apygardos valdybos dėka, nors ir kukliai, bet su derama rimtimi, tapo prisiminta sekmadienį, sausio 13 d.

Kaip ir kiekvieną sekmadienį, 10 val. ryto Apreiškimo parapijos bažnyčioje, šv. Mišių auką atnašavo ir pamokslą pasakė Viešpaties Atsimainymo parapijos, Maspeth, NY, vikaras kun. Vytautas Volderas (Apreiškimas savo nuolatini kunigo yra netekęs ir vargu ar jį kada nors gaus).

Tas sekmadienis, pagal bažnytinį kalendorių pavadintas Kristaus Krikšto švente. Kun. V. Volderas, remdamasis ta tema, kalbėdamas apie Kristaus Krikšto reikšmę žmonijai, surado vietos i pamokslą įpinti ir paminėti prie TV bokšto Vilniuje įvykiams tragiškumui.

Mišias užbaigus choras giedojo „Lietuva brangi“ (muz. J. Naujalis, žodž. Maironio).

SKELBIMAI

Paslaugos

ELEKTROS ĮVEDIMAI – PATAISYMAI
Turiu Čikagos miesto leidimą. Dirbu užmiesty. Dirbu greitai, garantuoti ir sažiningai.
773-779-3313
KLAUDIJUS PUMPUTIS

AUTOMOBILIŲ, NAMŲ, SVEIKATOS, IR GYVYBĖS DRAUDIMAS.
Agentas Frank Zapolis ir Off. Mgr. Auksė S. Kane kalba lietuviškai.
FRANK ZAPOLIS
3208 1/2 West 95th Street
Tel. (708) 424-8654
(773) 581-8654

STASYS' CONSTRUCTION
Stalio darbai, rūsių, vonių ir virtuvų įrengimas; priestatai; keramikos plytelės; „sidings“, „soffits“, „decks“, „gutters“, plokštės ir „shingle“ stogai; cementas, dažymas. Turiu darbo draudimą.
S. Benetis
tel. 630-241-1912.

V.A.L. Auto Services.
Atliekame visus variklio ir važiuoklės darbus. Variklio kompiuterinis patikrinimas. Nuolatiniams klientams nuolaidos. Parduodame naudotus automobilius. 3800 W. 79 St.
Tel. 773-582-0183; 773-582-0184.
Kalbame lietuviškai.

Nekilnojamas turtas

GREIT PARDUODA

Landmark properties
Bus. 773-229-8761
Res. 708-425-7160
Mobil 773-590-0205
Pager 630-314-4330

RIMAS STANKUS

- Čikagoje ar priemiesčiuose
- Greitas ir sažiningas patarimas
- Nuosavybių įkainavimas veltui
- Tarpininkaujame gaunant paskolą
- Pensininkams nuolaida

Siūlo darbą

Reikalingi darbuotojai
parduotuvių valymui TN ir IN valstyjose. Pageidautina vyrai. Atlyginimas nuo \$1,500 iki \$1,800. Tel. 615-554-3161.

Alternative Home care looking
for responsible come-and-go, live in care givers and CNAs. Must be able to speak, read and write English. Must drive and be able to lift. References and „green card“ required. Tel. 630-654-6580.

Ivairūs

PASIŪSKITE DOVANŲ I LIETUVĄ
„Dovanų parduotuvė“
www.FarAwayLT.com
Pristatymas Lietuvoje per 1-3 dienas.
Taip pat turime lietuviškų gaminių skyrių. Sluostinė i daugumą šalių.

*** Dauguma Lietuvos gyventojų labiausiai pasitiki Bažnyčia, žiniasklaida ir Lietuvos banku, o nepasitiki profsąjungomis, Valstybine mokesčių inspekcija bei Seimu.** Tai rodo visuomenės nuomonės tyrimų bendrovės „Baltijos tyrimai“ lapkritį atliktą apklausą. Žiniasklaida pasitiki 74 proc., nepasitiki 20 proc., Bažnyčia pasitiki 62 proc., nepasitiki 26 proc., Lietuvos banku pasitiki 57 proc. gyventojų, nepasitiki 30 proc. apklaustųjų. IV vietoje yra prezidento tarnyba, kuria pasitiki 51 proc. gyventojų, nepasitiki 35 proc. (BNS)

*** Ne kartą viešai yra kalbėta apie vaikų padėtį šeimose. Ne kartą ir ne vienas valstybės vyras atkreipė dėmesį i tai, kad šiandien Lietuvoje nenormali situacija — remiamos tikrai tos šeimos, kurios paima globon svetimą vaiką, kurio išlaikymui gauna 500 Lt per mėnesį. Motina, kuri augina savo vaiką, apie tokius pinigus tegali pasvajoti. Todėl mamos imo atsisakyti savo vaikų savo reputacijos kaina. Šiandien niekas nedaro, kad kiekviena normali moteris norėtų turėti kuo daugiau vaikų ir pati juos globotų.** (KD, Elta)

*** Panevėžys tapo pirmuoju Lietuvos miestu, kuriame pradėjo veikti neįprastas šviesrodis, reguliuojantis dviračių eismą. Judoje Klai-pėdos ir Savitiškio gatvių sankryžoje, kurioje yra įvykusi ne viena eismo nelaimė, nuo šiol dviratininkai galės jaustis saugiau.** (LR, Elta)

nas gan ryškus blogis. Lietuvoje, kada gyvenimas tampa geresniu, pamiršta vienybė, užmerkia akis lietuviškumui ir lietuviškoms tradicijoms. Tačiau, vis dėlto, Sausio 13-tos kruvini įvykiai parodė, jog jis, reikalui esant, ne tik gali, bet ryžtasi kovoti, net ir savo gyvybės negailėdamas.

Užgesinus žvakę ir sugiedojus giesmę „Marija, Marija“, giliai susimąstius, buvo skirstomasi i savąsias pastoges.

P. Palys

APMASTYMAI IŠ ELLICOTT MIESTELIO

JUOZAS GAILA

Prieš šventes nusipirkau dainininkės Sarah Brightman muzikos ir vaizdo plokštelę, vadinamą DVD. Pamėgau klausytis tos dainininkės, kai prieš kelis metus, apleidžiant darbą Lietuvoje, pažįstama Rasa padovanojo jos plokštelę „Time to say Goodbye“, tai, va, dabar ne tik klausau, bet ir žaviuosi savoje televizijoje. Dainuoja ji, kad neleistumėm, jog mūsų gyvenimas taptų kaip žiema liepos mėnesį, taigi, nors jau žiema, lauke šalta ir žemę dengia veik pusė colio neseniai iškritusio pirmo sniego, o aš, paklauses jos, mintyse grįžtu į liepos mėnesį, praleistą Lietuvoje.

Liepos 1 d. rytą išskridęs iš Washington, atsidūriau Kopenhagos oro uoste. Lėktuvas gerokai vėlavo, tai skubėjau į terminalą, iš kur turėjau skristi į Vilnių. Įėjus patekau į dūmų debesį. Rukė ten susėdę lietuvaičiai — ir merginos, ir vaikinai, tartum tokie dalykai, kaip vėžiai ir kitos plaučių ligos, visai neegzistuoja. Lėktuve, taip pasitaikė, kad gavau sėdimą vietą šalia Henriko Lauciaus, su kuriuo buvau šiek tiek pažįstamas nuo DP stovyklų sporto aikščių. Dabar jis vyko darbo reikalais į Klaipėdą, o aš — vasaroti į Palangą. Bekalbant patarė man būtinai apsilankyti jaunimo Mišiose Kretingoje, nes jos esančios tikrai nepaprastos.

Nors skrydis į Vilnių trumpas, bet skrendant tiesiog norisi, kad jis būtų dar trumpesnis ir kad greičiau atsidurtum tėvų žemėje. Pagaliau atsidūriau. Nebereikia iš lėktuvo lipti ant tos mielos žemės ir į autobusą, nes lėktuvas jau gali privažiuoti prie pastato ir prie jo prisisegusiomis, tartum armonikos duplemis žengi į vidų. Atrodo, kad, išsakyus šį, visi kiti šio oro uosto taisymai ir tobulinimai buvo nukreipti tik į išvykimo salę, nes atvykęs atsiduri vel toje pacioje, tamsokoje, siauroje laiptinėje. Nors mūsų keleivių ir ne tiek daug, bet viskas vyksta labai lėtai: žengiamo tik laiptas po laipto. Susidaro dvi ar trys eilės ir su H. Laumiui esame pačiame gale. Šokinėja jis nuo vienos eilės į kitą, bet abi labai lėtai juda. Ir taip po stovinėjimo laiptinėje jau esame patalpoje, kur prie trijų langelių sėdi muitininkai, betikriną dokumentus. Keisčiausia, kad čia pakankamai vietos net kehioms tokioms grupėms, kaip mūsų, tai ko gi mes stovėjome ant tų laiptų? Ir dar keisčiau, kad, laiptais praeidama pro mus, iš lėktuvo mus sutikusi, tokiais raudonai dažytais plaukais pareigūnė, net nesitėikė pasakyti, kad nestovėtumėm ant laiptų, o visi eitumėm į salę, kur yra pakankamai vietos. Atvykimo salė vis dar tokia pati, su ta sena sovietine atributika. Vienas Anglijos lietuvis, apsilankęs per šias Kalėdas Lietuvoje, pasipiktinęs internete rašė, kad, kaip atrodytų, jei vokiečiai savo oro uosto salėje tebe laikytų sienose nacių simbolius. Juk naciai nebuvo Vokietijos okupantai, o mes laikome mus okupavusiųjų simboliką.

Po kelių valandų kelionės automobiliu atsiduru Palangoje. Apie pačią Palangą vėliau, o dabar apie pirmą sekmadienį, kai nuskubėjau į jaunimo Mišias Kretingoje. Atvykau ten valandą prieš Mišias, o bažnyčia jau buvo beveik pilna. Baltimorėje mes taip pat anksti renkames į bažnyčią, nors iš tikrųjų ne į bažnyčią, bet prie bažnyčios, kad vieni

su kitais galėtumėm paplėpti. Bažnyčion žengiamo, kai jau skaitovas Antanas Dilionas įpusėja įžanginęse maldose. Nustembu, kad bažnyčioje tiek daug jaunų veidų. Vilniuje bažnyčiose vyrauja senos moterys ir jaunos mergaitės, o čia tiek senų, tiek jaunų. Prie altoriaus jaunimo choras, kuriame daugiau mergaičių nei berniukų, o šie ir žymiai jaunesni už mergaites. Suspėju rasti laisvą vietą ir atsisėdū šalia senutės. Ji tikra lietuviška močiutė. Skarelė gaubia giliomis raukšlėmis išvagotą pageltusį veidą, tarp raukšlėtų pirštų laiko rožinį, kurio juodi karoliukai kažkaip derinasi prie jos juodų panagių. Nors Lietuvoje mane labiau siai džiugina jaunimas, ypač jo lietuviškas klebesys, tačiau jaučiausiai jaučiuosi tarp senų žmonių. Juk tai geriausia Lietuvos karta, deja, kaip ir išeivijoje, iškeliaujanti į amžinybę. Jie kūrė ir statė nepriklausomą Lietuvą, jie patyrė karo baisumus, buvo tremiami į Sibirą, nemažai išėjo partizanauti į girias ir paguldė ten savo galvas.

Žvilgtelėję į tą senutę, į jos judančias maldos lūpas ir mastau, kiek vargo ji patyrė savo gyvenime, kokie buvo jos džiaugsmai, kokių darbus tie šiandieną raukšlėti jos pirštai yra dirbę... Mano mintis nutraukia jaunimo choras. Negirdėta man pirmoji giesmė, kaip ir kitos, kurioms pritariau pora pranciškonų vienuolių su gitaromis. Giesmė igauna ritmą ir pagal ją giedantis jaunimas pradeda siūbuoti. Tiesiog netikiu savo akimis; mano kaimynės — močiutės kelis juda pagal giesmės ritmą. Choras pradeda ritman ploti, ploja ir mano kaimynė. Plevėna rožinis su juodu metaliniu kryželiu ir mukele tarp jos raukšlėtų pirštų, jai beprolojant. Nežinau, kaip ten jaučiasi taip mėtomas Jėzulelis.

Graziai gieda jaunimas ir pačios Mišios gražios, į kurias išjungia visa bažnyčia. Ir ploja, ir rankomis mosuoja, ir atsakinėja, bet man tai nauja. Iš tikrųjų taip yra ir Amerikoje, nors ne mūsų Baltimorės, Šv. Alfonso parapijos bažnyčioje, ir aš niekad prie to nepripratau. Pamenu, dar senais laikais, nuėjus Baltimorėje į Šv. Petro bažnyčią, kur buvo atsiųstas vikarauti tik ką įšventintas kun. Kazimieras Pugevičius, buvome su Vaclovo Laukaičiu (LB veikėjo Kazio Laukaičio broliu) išbarti, kad negiedame ir neatsakinėjame. Nežinau, kodėl esu toks keistas ir nesikeičiantis. Mišių metu paskęstu savo mintyse, kartais kalbu į savo Tvėrėją, tikiuosi, kad jis manęs klausia, kartais permąstau visą savo gyvenimą, prisimenu mirusius tėvus, draugus... Kai nenusiseka akcijų biržoje, suabejoju, ar Dievulis klausio, ką aš kalbu ir ko prašau, bet, va, vis tiek mastau per Mišias. Kartą, kai mūsų skaitovui išvykus į Lietuvą pasisvečiuoti, buvau pakviestas perimti skaitovo pareigas, tarp skaitymų vėl užsimąstęs pasimečiau Mišių eigoje ir ne vietoje garsiai sukalbėjau „Tėve mūsų“. Žmonės kraipė galvas, bet klebonas pagyrė, kad gerai skaičiau. Jis amerikietis — nesu-prato, kokią maldą aš kalbėjau...

Jaunimo Mišios Kretingos bažnyčioje ilgokos. Net joms užsibaigus, nemažai žmonių dar stovinėja. Netoli altoriaus, viename šone, tartum ekstazėje stovintį mergina iškėlusi

Vilniuje Trijų Karalių dieną (sausio 6) vaikai atsisveikino su kalėdinėmis eglutėmis. Šventę vyko Vilniaus Mokytojų namų kieme. Ta proga buvo įvairių pramogelių, įskaitant pasivąžinėjamą arklių traukiamomis rogėmis.

rankas garsiai meldėsi. Keletas jaunų porų su vaikučiais tebeklūpojo maldose. Šventoriuje — du elgetos: vyras ir moteris. Vyriškis ne toks ir senas, bet klūpojo tiek sulinkęs ir veik galva liūdėdamas žemę, nepakeldamas akių į duodančius išmaldą. Tokioje padėty mačiau jį eidamas į bažnyčią ir dabar duodamas jam porą litų. Tarp išeinančių žmonių akimis ieškojau Aušros Babickienės. Žinojau, kad ji dirba pranciškonų vienuolyne, tvarkydama jų buhalteriją, bet apsilankęs prieš porą me-

tų jos neradau — buvo išvykusi į Vilnių. Šį kartą būtinai norėjau sutikti, tai, pamatęs einantį jauną pranciškoną, užklausiau, kur galėčiau jį rasti. Jo atsakymas buvo šiurkštoka: „Jos čia nėra“. Į mano klausimą, ar ji čia nebedirbanti, atsakė: „Jai nepatiko ir sausio mėnesį grįžo į Ameriką“.

Saulei gerokai kaitinant ir karštam orui švilpiant pro atvirus automobilio langus, grįžau į triukšmingą, žmonėmis perpildytą Palangą.

PASKUTINĖ KOVA

Stiprūs sprogimai sudrebino žemę; mane lyg pakėlė sproginimo banga nubloškė nuo gulto, akimirka dar girdėjau lūžtančių sienų ir lubų traškesį, stiklo dūžesį, draugų vaitojimą... aptemo sąmonė.

Kiek ilgai buvau be sąmonės, nesuvokiau, tik išgirdau rusišką šneką: „Draugas kapitone, ši galvijų banda gata-va. Bunkery šeši ir viršų du — viso aštuoni banditai“. Iš pradžių nesupratau, kas įvyko. Bandžiau pasijudinti — visą kūną nudiegė stiprus skausmas. Kažkas sunkus ir skaudus slegia nugarą, juosmenį, kojas, dešinę ranką. Matyt, lūžtančios lubos po sproginimo užgriuvo mane ir prispaudė. Galvoje vis dar spengia sproginimo aidas, akys tarsi vasku užlipdytos, liežuvis prilips prie gomurio... Kas įvyko?

„Čia jų štabas, žiūrėk kiek daug įvairių dokumentų, rašomų mašinėlė, radijo siųstuvai ir daug ginklų“, — mano mintis pertraukė rusakalbiai. Kad tik aš galėčiau pajudinti dešinę ranką ir ištraukti granatą, kuri kabo prie diržo, tuomet ir jūs, prakeikti okupantai, pamatytumėte pragarą. Bijau ir pajudėti, kad nesuvaičiučiau iš skausmo, kuris darosi vis stipresnis ir nepakeliamas. Enkavedistai toliau šnekasi: „Tai ką dabar darysime su šiom šiuokšlėmis, draugas kapitone?“ „Prie bunkerio išstatysime pasalą. Rytoj ryte atvažiuosime su vežimais ir viską surinksime, o dabar tegul jie ir toliau miega, kalės vaikai. Mes juos nuprausime, kad savo rojuje, švaresni būtų“. Visi nusikvatojo. Jaučiu kaip ant mano galvos ir nugaros enkavedistai šlapinasi.

Keliasdešimties enkavedistų balsai ir žingsniai tolsta, grįžta į miestelį. Vėl klausiu savęs: „Kas atsitiko? Kodėl?“ Bandau savo mintyse susikaupti ir prisiminti. Vakar rinktinės vado Vyties įsakymu vykdėme operaciją. Įvykdėme Aukščiausiojo Partizanų teismo nuosprendį — sušaudėme valstiaus sekretorių maskolį Krasnych, dėl kurio dešimtys aplinkinių kaimų gyventojų buvo ištremti į Sibirą, kiti suminti, enkavedistų ir sribų nukankinti. Tuo patiu granato-

mis apmėtėme sribyną. Grįžome į žemę nepersekiojami ir be nuostolių. Vado įsakymu, Karklas ir Nendrė stojo sargybon, o mes kritome į gultus, ilstetis. Buvome gerokai išvarę, visgi keliasdešimt kilometrų miškais nūpėdinti reikėjo. Matyt, sargybiniai užsūdo ir nepastebėjo atsilenkio priešo, kuris šūfių pagalba galėjo surasti mūsų žemę pagal paliktus pėdsakus. Labai skubėjome ir nepakankamai užmaskavome savo grįžimą. Enkavedistai, nužudę mūsų sargybinius, surado žemėnės angą ir įmetė granatas. O, Viešpatie, daugiau nebeišversiu šito skausmo, nors būtų pribagė enkavedistai, kad nereikėtų taip kankintis...

Kazin ar gyvi mano tėveliai, brolis, sesulė? Juos prieš kelėtą mėnesių, naktį, vienmarškinius, tiesiai iš lovų sugrūdę į dengtą sunkvežimį ir išvežė į nežinią. Neleido pasiimti nei šiltesnio apdaro, nei maisto, nei... Aš tą naktį miegojau klojime ant tik ką sukrauto šieno. Mane pažadino šunų lojimas ir sunkvežiminių motorų riaumojimas. Enkavedistai jau buvo apsupę sodybą, nušovė šunis ir išversė į trobą. Girdėjau marmytės ir sesutės gailią raudą, tėvelio beviltišką aiškinimąsi, mušamo brolio aimanas. Juos išginė vienmarškinius, šautuvų buožėmis mušamus. Nieko nelaukdamas, aš neriau pro klojimo langą į miežių lauką, kur ir pratinojau, iki enkavedistai išsinešdino. Jie, prieš išvyksiant, apšvarino namą ir išsivarė gyvulius, o vėliau visą sodybą padegė. Iš ryto paslapčia įslinkau į mišką. Ėjau, kur akys mato ir kojos veda. Vis galvojau. Už ką jie taip su tėveliais, sesute, broliu? Mano tėveliai buvo darbštūs žemdirbiai. Visą ūkėlį išlaikė deka savo rankų, mes, vaikai, jiems prieš okupaciją tėtis buvo šaulys, bet niekam nėra jokio blogio padaręs, o tik padėdavo. Nesugyveno tik su piorkeliu kaimynu, kuris buvo bebaigęs pragerti savo ūkį ir labai pavydėjo mūsų gerovės. O gal jis ir įskundė?

Beklaidžiojant mišku ir susitikau su Lietuvos partizanais. Jiems papasakoju savo

skausmą. Jie mane nuoširdžiai užjautė, pamaitino, aprenė ir pakvietė keršyti už savo artimuosius, kovoti už tėvynės išvadavimą ir tautos ateitį. Taip prieš keletą mėnesių aš tapau partizanu Jau-nučių. Per tą laiką dalyvavau įvairiose mūsų būrio operacijose — sutrukdėme valstiaus rinkimus į sovietų valdžią, rekvizavo besikuriančių kolchozų turtą, platinome atšiaukimus, baudėme tautos išdavikus, rėmėme okupantų nuskriaustuosius... Nuo mano kulkų keli mongoloidai enkavedistai ir sribai iškelioavo į aną pasaulį, kad daugiau mano tautai nedarytų skriaudų, kurių mačiau labai daug. Su kiekviena diena manyje augo kerštas okupantams ir meilė kenčiančiai tėvynei. Per tą laiką pamačiau visas okupantų daromas skriaudas, žudynes, kraują, skausmą, ašaras, netektį, nukankintus ir išniekintus Lietuvos kovotojų kūnus... Kraujas virtė virė mintimi kovoti kol Lietuva bus laisva ir keršyti kruviniems atėjūnams.

Ir štai aš beviltiškai guli sulaužytomis kojomis, savo žeminės lubų ir sienų liekanų nejudamai prislėgtas. Iš ryto vežimuose atvažius enkavedistai ir suras mane gyvą. Ši mintis nudiegė visą kūną, ji buvo skausmingesnė už žaidų ir lūžių skausmą. Džiaugsis maskoliai, galėdami pasitytioti iš beginklio partizano. Kankins. Reikalaus išduoti ryšininkus ir kitus partizanus bei žemines.

Kazin ar ištersiu? Ant kuo deins ar pjaustys Gedimino stulpus, Vyčio kryžių, po nagais smaigstys adatas, laužys pirštus, sodins ant žarijų, o vėliau nukankinę išrengs, nupjauštytys adatas, nosį ir nudes ant šalto grindinio miestelio aikštėje. Ne, nesuteiksiu šiems sadistams galimybės pasitytioti iš Lietuvos partizano.

Įtempęs visas jėgas ir nugulėjęs kūną draskantį skausmą, pamėginsiu išlaisvinti dešinę ranką. Pajudėję Milimetras po milimetru traukiau ją prie

DRAUGAS, 2002 m. sausio 16 d., trečiadienis

5

A. † A.

JUOZUI PALIULIUI

mirus, žmonai JADVYGAI, dukrai REGINAI, sūnui ARŪNUI, broliams KAZIMIERUI, JONUI, ANTANUI ir jų šeimoms reiškiau gilią užuojautą.

Benediktas Dapkus

Mylimai sesutei

A. † A.

ONAI ŠLEŽEVIČIŪTEI-JANKAUSKIENEI

Lietuvoje mirus, su liūdėsiu širdyse nuoširdžiai užjaučiame jos brolių dr. ADOLFA ŠLEŽĄ su žmona ALGE bei kitus gimines ir artimuosius.

Jadvyga Giedraitienė

Aldona ir dr. Gedas Griniai

Emilija Kiaunienė

Irena ir Mečys Šilkaičiai

Milda ir Stasys Tamulioniai

Vida Tumasonienė

Janina Vienužienė

Laima Vitkauskienė

St. Petersburg, FL

diržo. Skausmo ašaros upeiliais tryškė iš akių. Pagaliau! Pirstais užčiuopiu diržą, štai ir granatos žiedas. Mintyse sukalbu partizanų maldą. Sudiev Lietuva, į mano vietą stas šimtai Lietuvos kovotojų. Tu būsi laisva. Sudiev tėveliai, sesule, broliuk, Jūs niekad nesužinosite savo sūnaus ir brolio likimo. Sudiev gyvenime... „Palauk, — galvon toptelėję mintis. — Taip su gyvenimu partizanas neatsisveikina“. Naujai įtempti likusias jėgas paskutinei kovai.

„Ei, jūs, ten!“ — nerišliai, lyg ne savų liežuviu, išstenu. Tyla. Paskutinėmis pastangomis sušuku kiek garsiau:

„Ei, jūs!“ Pasigirsta žingsniai ir pasaltų šneka: „Kas ten krikia?“

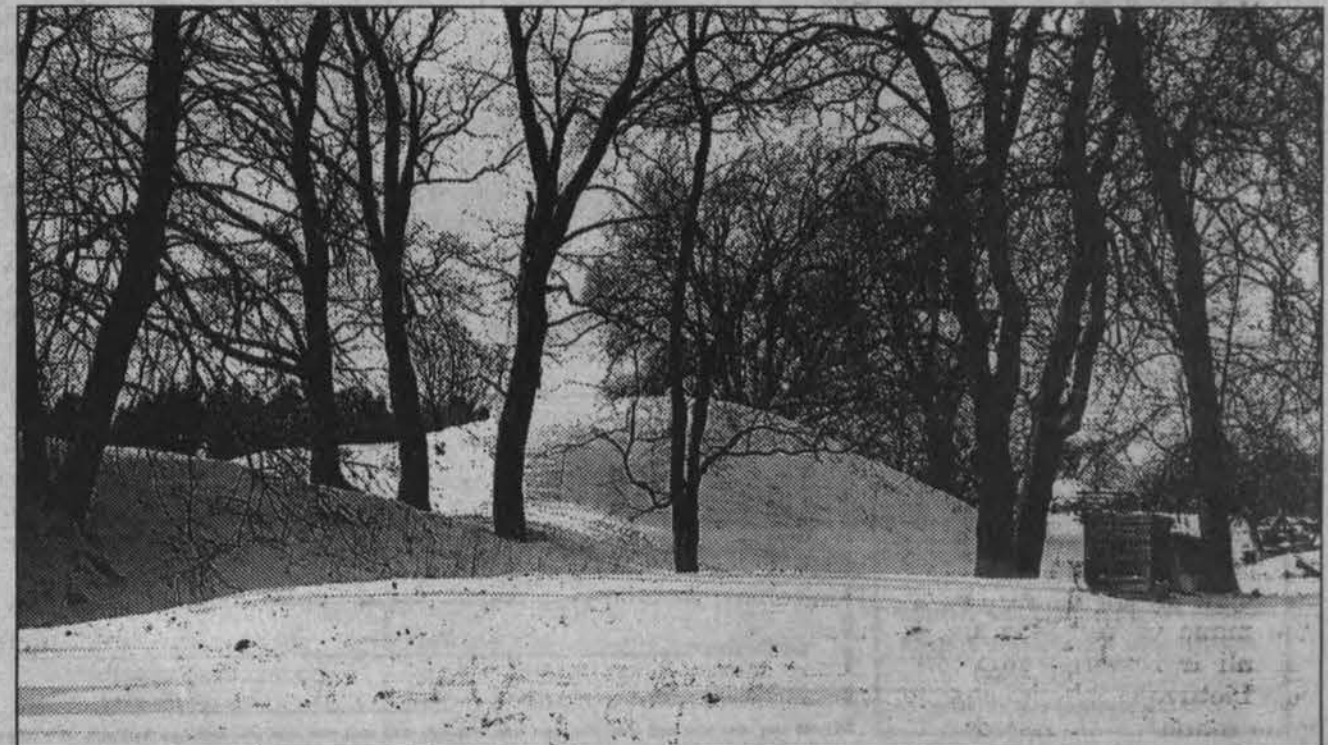
Žeminės likučius apšviečia žibintuvėlių spinduliai. Sviečia į mane. Spiria kerzavų batų į šoną, suvaioja. „Žiūrėk man, gajus atsirado kalės vai...“

Granatos sproginimo garsas pasiekė link savo būstinės mišku klapnojančių enkavedistų ausis. Sustoję. „Kas tai? — mintyse pagalvojo enkavedistų būrio vadas, kapitonas. Baimė nupurtė jį. Negali būti. Nejaugi lietuviai ir mirę kovoja?“

Stasys Ignatavičius

* Vilniuje atidarytas Europos Tarybos remiamas Europos išskaitytųjų etninių mažumų institutas, išskūres Tolerancijos centro patalpose. Šiam institutui suteiktas hitlerinės okupacijos metais 300 žydų gelbėjusio, nacių Vilniuje sušaudyto vokiečių karininko austro Antono Schmidto vardas. Vertindamas naujojo instituto tikslus, Seimo pirmininkas Artūras Paulauskas „didžio Europos praradimu“ pavadino Lietuvos žydų netektį. „Turime diegti į mūsų jaunosios kartos sąmonę sampratą apie tai, kas buvo prarasta, siekti išsaugoti ir, kiek įmanoma, atkurti prarastas dvasines vertybes“, sakė jis.

* Nuotėkų valymo įrenginių Kulautuvoje statybai Kauno rajono savivaldybė nusprendė prašyti iš Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondo lengvatinės 800,000 litų paskolos. Likusius 20 proc. investicinio projekto lėšų Kauno rajono savivaldybė ketina padengti iš savo biudžeto. Šiuo metu nevalytos Kulautuvos gyvenvietės nuotėkos atvirai išleidžiamos į Nemunę upę. Didžiausios Lietuvos upės vandens bakterinė tarša ties Kulautuva siekia pavojaingą ribą, o šios gyvenvietės šachtinių šulinių vanduo keletą kartų viršija nustatytas higienos normas, tai gresia infekcinių ligų protrūkiu. (Elta)

Kernavės piliakalnis žiemą.

Jono Vitkūno nuotrauka

ČIKAGOJE IR APYLINKĖSE

BALFo pirmininkė Maria Rudienė su jaunuuoju balfininku.

Zigmo Degučio nuotr.

Lietuvos prezidentas Valdas Adamkus šį sekmadienį, sausio 20 d., 11 val. r. svečiuosis TV 11 kanalo Tom McLaughlin Group diskusijų programoje „One on One“. New York'e ši programa bus matoma sausio 19 d., šeštadienį, 9:30 val. r., Miami, FL, – sausio 19 d. 9 val. r. Siulome žiūrėti.

Sausio 27 d., sekmadienį, Jaunimo centro moterų klubo narės maloniai kviečia visus atvykti į JC kavinę, kur nuo 8 val. r. galėsime pasivaikinti skaniais mieliniais blynais su obuoline koše, pačių šeiminių virta. Savo apsilankymu paremsite Jaunimo centrą!

Vasario 16-osios minėjimas, ruošiamas JAV LB Vidurio vakarų apygardos, įvyks vasario 17 d., sekmadienį, 12 val., tuoj po pamaldų Pasaulio lietuvių centro didžiojoje salėje. Įėjimas – laisvas. Kviečiami visi norintys pasidžiaugti laisva Lietuva.

Skelbimai

• „Saulutė“ našlaičiams bei paramos reikalingiems remti Daytona Beach, FL, skyrius dėkoja aukotojams: dr. B. Preikštienei \$200, V. Avizienai \$50, El. Kruzikienei \$100, S. Ramanauskienei \$50, A. Sandargienei, B. Kožicienei, A. Jagutienei, D. Kurauskienai, D. ir L. Stukams, J. Daugelienei, V. Bagdonienei, J. Baltrui, A. Dautartienei, O. Kreivenienei, R. Snarskienei. Pinigai bus panaudoti Vilniaus Psichiatrinės ligoninės langams. Ačiū visiems. D.B. valdyba.

ADVOKATAS
Vytis Lietuvninkas
4536 W. 63 Street
Chicago, IL 60629
(Skersai gatvės nuo „Draugo“)
Tel. 773-284-0100.
Tel. 630-257-0200, Lemont, IL

Advokatas
Jonas Gibaitis
Civilinės ir
kriminalinės bylos
6247 S. Kedzie Avenue
Chicago, IL 60629
Tel. 773-776-8700
E-mail: Gibaitis@aol.com
Toll free 24 hr. 888-776-6742
Darbo val. nuo 8 v.r. iki 5 v.v.
Šeštad. 8 v.r. iki 1 v.p.p.

IMIGRACINĖS TEISĖS
ADVOKATAS
AURELIUS BUTVILAS
Tel. 312-580-1217
135 S LaSalle #2300 Chicago, IL 60603
Galimos konsultacijos šeštadieniais

ADVOKATAS
GINTARAS P. ČEPĖNAS
6436 S. Pulaski Rd., Chicago, IL 60629
Tel. 773-582-4500
Valandos pagal susitarimą

Vasario 16-osios minėjimas Cicero telkinyje įvyks vasario 10 d., sekmadienį, LB ir ALTo valdybų pastangomis. Šventės minėjimas prasidės 9 val. r. Rinksimės į Šv. Antano bažnyčią padėkoti Dievui už atgautą mūsų tautos nepriklausomybę. Tuoj po šv. Mišių parapijos salėje – akademinė programa. Advokatas Povilas Žumbakis, kaip visuomet, taip ir šioje šventėje, neleis nuobodžiauti. P. Žumbakio pasakaitos visada įdomios, aktualios, klausytojams niekada neprailgsta klausytis. Po pasakaitos – mėninė programa ir pasisvečiavimas. Renginio šeiminkės pasiruošusios socialiai ir skaniai vaišinti. Visi kviečiami ir labai laukiami.

Lietuvos Vyčių Amerikos vidurio vakarų apygarda rengia „Lietuvos prisiminimų“ pokylį, kuris vyks vasario 3 d., sekmadienį, 4:30 val. p.p. Martinių pokylį salėje. Šiame pokilyje bus pagerbta Marija Krauchunienė, per paskutiniuosius 10 metų kaip „Lietuvos Vaikų vilties“ savanorė skyrusi daug dėmesio iš Lietuvos į Čikagą atvykstantiems vaikams, kuriems Shriners ligoninėje daromos sudėtingos operacijos. Pokylį rengėjai kviečia užsitikrinti vietas, skambinant Evelinai Ozelienai tel. 773-254-7553 arba Algirdui Braziui tel. 708-361-5594.

LB Lemonto apylinkės socialinių reikalų skyrius praneša, kad išvykos į Shakespear vaidinimą „As you like it“ Nany Pier teatre laikus yra pakeistas. Išvykstame iš Pasaulio lietuvių centro Lemonte 10:45 val. r., o ne 11 val. r., kaip anksčiau buvo skelbta. Prašome atkreipti į tai dėmesį. Daugiau informacijos tel. 708-346-0756 arba 630-243-0791.

Lietuvos Respublikos generalinis konsulas Čikagoje (211 E. Ontario, Suite 1500, Chicago, 60611) Lietuvos Respublikos piliečius kviečia atsiimti savo pasus, vieno ar kitoki būdu pristatytus į LR generalinį konsulatą. Šiuo metu konsulate yra Laimos Janutienės, Romano Liukinevičiaus, Lilijos Šmidt dokumentai. Konsulato tel. – 312-397-0382.

Agnes Bigelis, gyvenanti Three Oaks, MI, švenčių progą atsiuntė 200 dolerių, pasiekdama 1,000 dol. sumą ir tapo garbės nare. Sveikiname naują DF garbės narę ir dėkojame už paramą Draugo fondui.

Rožė tau...

Valentino dienos proga, užsakykite DRAUGĄ savo draugams, vaikams, anūkams, giminėms ir pažįstamiems (pirmą kartą prenumeruojant tik \$65.00 metams JAV) Mes nusišims gražų pranešimą, kad Jūs užprenumeravote DRAUGĄ jų vardu.

Siųskite:

Vardas, pavardė _____

Adresas _____

Miestas, valstija, zip code _____

Dovanoja:

Vardas, pavardė _____

Adresas _____

Miestas, valstija, zip code _____

Lemonto LB valdyba. Iš kairės sėdi: Genė Razumienė – sekretorė, Rimantas Dirvonis – vicepirmininkas, Nijolė Nausėdienė – pirmininkė, Gediminas Kazėnas – Socialinių reikalų skyriaus vedėjas. Stovi: Eugenijus Staselis – izdininkas, renginių vadovai Laima Žukienė ir Rimantas Žukas, Leonas Juraitis – atstovas sporto reikalams, Algirdas Razumas – renginių vadovas.

MŪSŲ TAUTOS ŠVENTĖ

Sakoma, kad tauta – tai Dievo minties kūdikis. Tautą jungia jos kalba, gyvenimo būdas, papročiai ir tradicijos, bendri siekiai. Tautą sulieja ir neišardomą bendriją ne tiek džiaugsmas, kiek ištikusios nelaimės, kancija. Kancijoje alpsta ne vien žmonės, alpsta iš nuoskaudos ir jų tėvynė. Be motinos ir tėvo, kas gali žmogui būti brangesnio už tėvynę? Tėvynė – tai gimtoji šalis, o tėviškė – žmogaus gimtasis kampelis. Užtat koks gilus yra tėvynės ir tėviškės netekusiųjų, priverstų gyventi svečiose šalyse, tėvynės ilgesys. Mūsų didysis išeivijos poetas Bernardas Brazdžionis štai kaip jautriai tą ilgesį išsako įkvėptais žodžiais:

Koks gyvas tu, koks didelis ir koks sunkus,
Gimtiosios žemės ilgesy,
Užliejęs saule ir kaitra visus takus,
Suspaudęs širdį, lyg rudens naktis tamsi.

Vos dvidešimtmetė, kaip rūtomis papuošta nuotaka,
1940-ųjų birželį Lietuva vėl buvo pažeminta, sutrypta ir paversta. Vėl plūdo kraujas,

BRIGHTON PARKO LINKSMAVAKARIS

2002 m. sausio 5 dieną Brighton Parko Šv. M. Marijos Nekalto Prasidėjimo parapijos choras surošė labai šaunų vakarą. Choriui vadovauja Algimantas Barniškis.

Iš vakaro truputį išgašdino oro pasikeitimai. Žiemužė pradėjo rodyti savo galybę. Pradėjo savo snaigijų šoki. Tačiau nieko nesugadino.

Mūsų Brighton Parko mokyklos salę užpildė nemažas skaičius parapijiečių bei svečių.

Buvo puiki programa. Programoje dalyvavo „Lakštutės“ chorėlis. Buvo apie 14-ka dainininkų. Tai – Lina Survilaitė, Kotryna Staputytė, Akvilė Grabrenaitė, Justina Pauplytė, Erikas Linartas, Rūta Survilaitė, Gabrielė Trainytė, Martinas Einikis, Aistė Šeškaitė.

Jos padainavo šias daineles: „Prie eglutės“, „Rogių kelias“, „Maziems ir dideliems dainelė“, „Du gaideliai“, „Mylim savo tėvynę“. Agnė Gedvilaitė ir Dalia Gedvilienė (choro vadovė) taip pat pradžiuogino mus savo gražiais balsais, padainuodamos mums porą dainelių – „Šv. Kalėdos“ ir „Mylimoji šalis“.

Džiugu, kad auga naujas, gražus lietuviškas atžalynas. Muzikantai – mūsų chormeisteris Algimantas Barniškis su savo ansambliu neleidžia niekam užmigti. Na, ir šoko! Šoko senas, šoko jaunas, šoko mažas. Nors muzika ir buvo truputį moderniška. Jaunimui tai tikrai buvo puiki. Na, ir trypė, kiek tik jėgos leido!

Graziai išpuoštoje salėje, pasistiprinę skaniu maistu, šoko

ašaros ir dejonės tiek namie, tiek Sibiro tremtyje, tiek už jūrio kraštuose, kur pasitraukė lietuvių inteligentijos žiedas.

Bet ir tamsiausią naktį lietuvių tauta brandino savyje viltį atgimti, sulaukti laisvės daigelio. Ir jis pagaliau prasiškaldė. Tautos Sąjūdis atvedė į 1990 metų Kovo 11-ąją, kai Lietuvos Aukščiausioji Taryba paskelbė Lietuvos Respublikos atkūrimo deklaraciją. Koks spartus buvo šis laisvėjimo žygis – dar 1988 m. vasario 16-osios minėjimo dalyviai buvo suiminėjami „už chuliganizmą“, o 1989 m. Vasario 16-oji – jau paskelbta nedarbo diena. Praėjus metams ši šventė įteisinta kaip Nepriklausomybės diena, o jau 1990 m. spalio 25-ąją Lietuvos Respublikos įstatymu „Dėl švenčių dienų“ paskelbta valstybine švente – Lietuvos valstybės atkūrimo diena.

Keičiantis žmonių patirčiai, pasaulio suvokimui ir gyvenimo būdai bei santykiams, kinta ir visuomenės tradicijos, papročiai bei įpročiai. Juk nuolat gyvenimas iškelia ką nors naujo, atitinkančio da-

barties poreikius. Pamažu gimsta naujos tradicijos, jos vis labiau turtėja, įsitvirtina žmonių sąmonėje. Visų pirma tai pasakytina apie valstybines šventes ir įvairių reikšmingų tautai įvykių bei datų paminėjimus.

Turime keistis ir mes. Visą 50-tį mes kiekvienais metais ruošdavome iškilmingus Vasario 16-osios dienos minėjimus, gal ir nuobodžius, su tomis pačiomis kalbomis, bet reikalingus. Visi drauge išgyvenome Lietuvos okupaciją, artimųjų netekimą ir su viltimi guodėme vieni kitus. Šiandien Lietuva jau laisva, tad turime džiaugsmo giesmę traukti, turime išmokyti džiaugsmingai šią svarbią dieną paminėti. Kiekviena naujovė yra sunkiai priimama. Taip, kaip dabar JAV LB Lemonto apylinkės valdyba nusprendė suruošti Lietuvos 16-osios dienos pokylį, kitiems žmonėms gal pasirodys nepagarbiai, nes mes juk pripratę buvome per daugelį metų tuo pačiu stiliumi tą dieną paminėti.

Šimt vasario 16-ąją dieną, šeštadienį, 6 val. vakaro visi yra kviečiami į iškilmingą Vasario 16-tos dienos pokylį, ku-

ris vyks Lemonto PLC didžiojoje salėje. Švęsdami Vasario 16 dieną, mes negalime užmiršti, ką mums reiškia Kovo 11-oji. Šios dvi datos tarpusavyje jungiasi savaime, jos abi mums visiems vienodai reikšmingos, nes abi datos sugrąžino Lietuvai laisvę. Būdamas taip arti viena kitos savaime suteikia mums progą vienu metu švenčiant tuo pačiu paminėti įtaką. Taip ir šio pokylio metu mes jungsimės šias abi datas į vieną.

Šiame pokilyje dalyvaus Lietuvos ambasadorė prie NATO Gintė Damašytė. Mums visiems yra didelė garbė savo tarpe turėti tokį garbingą svečią. Be jos, tikimės susilaukti kitų įtakingų JAV asmenų, mūsų vietinių garbingų svečių. Programą atliks Lijana Kopūstaitė-Pauletti. Visados atsimentina, kad Lietuvos valstybės šventės renginiai – tai tautos kultūros, dvasinio subrendimo demonstracija, o pagal juos apie mus sprendžia ir mūsų svečiai.

Sekmadienį, vasario 17 d., 10:30 val. ryto kviečiame visus susirinkti prie Motinos paminklo, padėsime gėlių ir vainikų, visi kartu sugiedosime Lietuvos himną, minutes susikaupimu prisiminsime žuvusius už Lietuvos laisvę. 11 val. r. šv. Mišios bus skirtos Lietuvai, kunigas pasakys tai progai specialų pamokslą, malda bei susikaupimu mes paminėsime šią svarbią datą.

Maistą ruošia visiems gerai žinoma lemontiško šeiminkė Aldona Šolūnienė, o šokiams gros Broniaus Mūro orkestras. Kvietame visus iš anksto užsakyti vietas, skambinant Genei Stasiulienei tel. 708-301-6679.

Tad pasižymėkite šią datą savo kalendoriuose! Lemonto LB valdyba kviečia visus į šią garbingą pokylį ir kartu džiaugsmingai ir iškilmingai jį atšvęsti.

Nijolė Nausėdienė

parapiją. Kunigo dėka mūsų parapiją aplanko labai daug tėvynainių. Seni ir naujieji parapijiečiai sudaro lyg vieną šeimą. Duok Dieve, kad mūsų mylimas kunigas Jaunius dar ilgai ilgai tarnautų Brighton Parko lietuviams. Šia džiugia proga kun. Jauniui Sabina Ručaitė-Henson įteikė gėlių puokštę. Kol mūsų parapijoje suksis kun. J. Kelpšas, S. Daulienė, M. Kinčienė, E. Oželienė ir A. Barniškis, mes būsim tikri, kad mūsų parapijoje lietuviškas žodis nežus. Būkime vieningi!

Pagaliam sulaukėme loterijos. Ją vedė J. Vidžiūnas, Sabina Henson, Marytė Radzevičienė, Anelė Ramanauskienė. Laimingus bilietus pardavinėjo Monika Gudaitienė, A. Ramanauskienė ir Sabina Henson. Vieni džiaugėsi laimėjimu, kiti buvo nuliūdę, nieko nelaimėję. Pasibaigus

loterijai šokome toliau.

Tačiau laikrodį vis sukosi pirmyn, jaunimas dar smarkiai buvo įsisiūbavęs. Nepajuto, kai atėjo laikas keliauti į namus.

Pagalvojau, kaip gera būti jaunam. Atsimenu, kai vieną kartą, eidama su savo anūke, kuri smarkiai bėgo, jai sakiau: „Ievute, nepadaryk tos klaidos, kaip aš padariau“. „O, ką gi tu, močiute, padarei?“ – paklausė anūke. „Pasenau!“, – atsakiau. Ar ne tiesa, kol esi jaunas, tai ir vakarai „jauni“, ir nuovargio nejauti?...

Galų gale pokylis atėjo į pabaigą. Būdamis geros nuotikos išsiskirstė kiekvienas į namus.

Rytojaus dieną šventėme Tris Karalius, kurie tikrai buvo pas mus atkeliavę – su dovanomis pasveikinti gimusį Kūdikėlį.

Stasė Viščiuvienė

Šv. M. Marijos Nekalto Prasidėjimo parapijoje vyko Kučios, į kurias susirinko daug parapijiečių, o taip pat ir svečių iš toliau. Iš kairės: Aldona Balčionienė, Monika Gudaitienė, Pranas Simkus, kun. Jaunius Kelpšas ir Anelė Ramanauskienė.